

Dordrecht Ondergronds 51

Gemeente Dordrecht, Schrijversstraat 7.

Een archeologisch bureauonderzoek.

M.C. Dorst



Afbeelding: De Schrijversstraat in 1960 (RAD archiefnr. 552_302207).

2014

Gemeente Dordrecht
Stadsontwikkeling/Ruimtelijke Realisatie/Archeologie

Colofon	
ISSN	1876-2379
ISBN	n.v.t.
Tekst	M.C. Dorst
Redactie	J. Hoevenberg
Afbeeldingen	Gem. Dordrecht, Afd. Ruimtelijke Realisatie/Archeologie
Vormgeving	Afd. Ruimtelijke Realisatie/Archeologie
Drukwerk	Afd. Ruimtelijke Realisatie/Archeologie
Uitgave	Gemeente Dordrecht, februari 2014
<p>Gemeente Dordrecht Sector Stadsontwikkeling Afdeling Ruimtelijke Realisatie/Archeologie</p> <p>Postbus 8 3300 AA Dordrecht T (078) 770 4904 monarch@dordrecht.nl www.dordrecht.nl/archeologie</p>	
© Gemeente Dordrecht, 2014	
<p>Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch databestand of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave dient men zich tot de uitgever te wenden.</p>	

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1 Algemeen	4
1.2 Administratieve gegevens	5
2. Gegevens plangebied en bureauonderzoek	6
2.1 Plan- en onderzoeksgebied en huidig grondgebruik	6
2.2 Geplande werkzaamheden	6
3. Doel- en vraagstellingen	7
4. Bureauonderzoek	8
4.1 Historische bronnen	8
4.2 Bekende archeologische gegevens.....	11
5. Conclusies en aanbevelingen	12
Literatuur	13
Afkortingen	14

1. Inleiding

1.1 Algemeen

In het kader van een te bouwen serre aan de achterzijde van de Schrijverstraat 7 is een bureauonderzoek uitgevoerd. Het doel hiervan was het inventariseren of er in het plangebied mogelijk behoudenswaardige archeologische waarden aanwezig kunnen zijn.

De historische binnenstad van Dordrecht¹ is op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Dordrecht gekenmerkt door een zeer hoge verwachting op de aanwezigheid van archeologische waarden uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd.² Op basis van de zeer hoge verwachting en geplande bodemingrepen die dieper gaan dan 40 cm beneden maaiveld is de locatie onderzoeksplichtig. De eerste fase van een archeologisch onderzoek bestaat uit het uitvoeren van een bureauonderzoek, waarin een inventarisatie gemaakt wordt van de eventueel te verstoren archeologische waarden.

Dit document betreft de rapportage van het bureauonderzoek.

In hoofdstuk 2 zijn de gegevens van het plangebied vermeld en in hoofdstuk 3 worden de doel- en vraagstellingen uiteengezet. Hoofdstuk 4 betreft het bureauonderzoek en in hoofdstuk 5 zijn de conclusies en een aanbeveling verwoord.

¹ Dit omvat het stadsdeel binnen de Spuihaven.

² Archeologische verwachtingskaart 2009, kaartbijlage 3

1.2 Administratieve gegevens

Aard Onderzoek	Bureauonderzoek
Projectcode	1314
ARCHIS	
Onderzoeksmeldingsnr.	n.v.t.
Vondstmeldingsnummer	n.v.t.
Periode	Middeleeuwen - Nieuwe Tijd
Datum onderzoek	december 2013
Plangebied	Schrijversstraat 7
Provincie	Zuid Holland
Gemeente	Dordrecht
Wijk	Binnenstad
Adres	Schrijversstraat 7
Kaartblad	38C
RD-coördinaten	
Noord	105.376 / 425.735
Oost	105.382 / 425.747
Zuid	105.380 / 425.743
West	105.374 / 425.750
Kadastrale gegevens	
Gemeente code	DDT00
Sectie	G
Perceelnr.	2948
Oprichtgever	Gemeente Dordrecht Intern onderzoek
Contactpersoon	
e-mail	
Telefoon	
Uitvoerder	Gemeente Dordrecht, afd. Ruimtelijke Realisatie/Archeologie
Auteur	dhr. M.C. Dorst (senior- KNA archeoloog)
Autorisatie	
Bevoegde overheid	Gemeente Dordrecht
Autorisatie onderzoek	dhr. E.E.G.M. van Dieën (interim afdelingshoofd)
Autorisatie rapport	mw. J. Hoevenberg (senior-archeoloog)
Archivering projectgegevens	
Digitaal	Archief Ruimtelijke Realisatie/Archeologie (www.dordrecht.nl/archeologie) / e-depot Nederlandse Archeologie (http://www.dans.knaw.nl)
Analoog	Archief Ruimtelijke Realisatie en het Stadsdepot Regionaal Archief Dordrecht

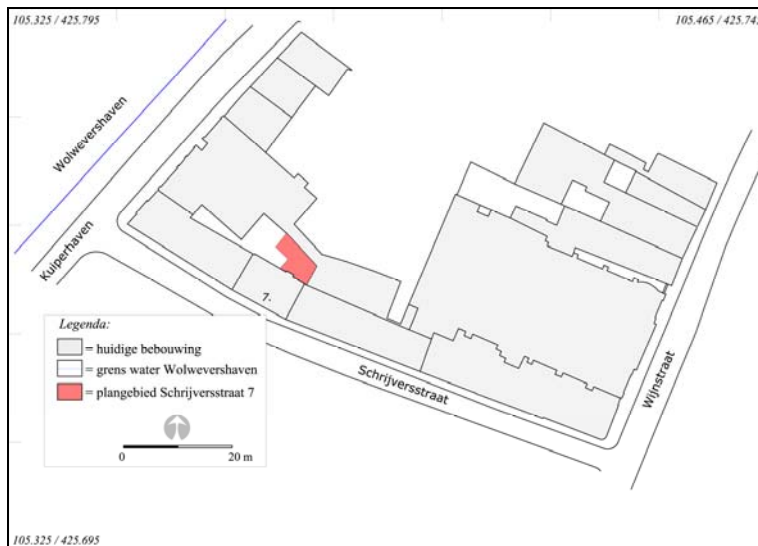
2. Gegevens plangebied en bureauonderzoek

2.1 Plan- en onderzoeksgebied en huidig grondgebruik

Het plangebied betreft de achtertuin van het huis aan de Schrijversstraat 7 en is gelegen in de historische binnenstad van Dordrecht (afd. 1). Het te bebouwen oppervlak meet circa 5 x 7 m. De centrumcoördinaten zijn X: 105.378, Y: 425.748.



Afb. 1. De locatie van het plangebied in de binnenstad van Dordrecht (rood).



Afb. 2. De locatie van het plangebied in detail (rood).

2.2 Geplande werkzaamheden

In de achtertuin zal een serre worden gebouwd. Het oppervlak hiervan is circa 35 m² en er zal gegraven worden tot circa 0,85 m – mv. Tot grotere diepte zullen funderingspalen worden gezet.³

³ Ontwikkelingsgegevens uit aanvraag omgevingsdienst, verwoord in advies gemeente Dordrecht 13A82.

3. Doel- en vraagstellingen

Het hoofddoel van het bureauonderzoek is het inventariseren van de mogelijk aanwezige archeologische waarden en de mate waarin deze door de nieuwbouwplannen verstoord zullen worden. Voor het bureauonderzoek zijn de volgende vraag- en doelstellingen geformuleerd:

- 1. Welke archeologische waarden worden in het plangebied verwacht?*
- 2. Wat is hiervan de verwachte diepteligging, aard, ouderdom en conservering?*
- 3. Formuleer een aanbeveling met betrekking tot eventueel vervolgonderzoek of bescherming van de archeologische waarden in het plangebied.*

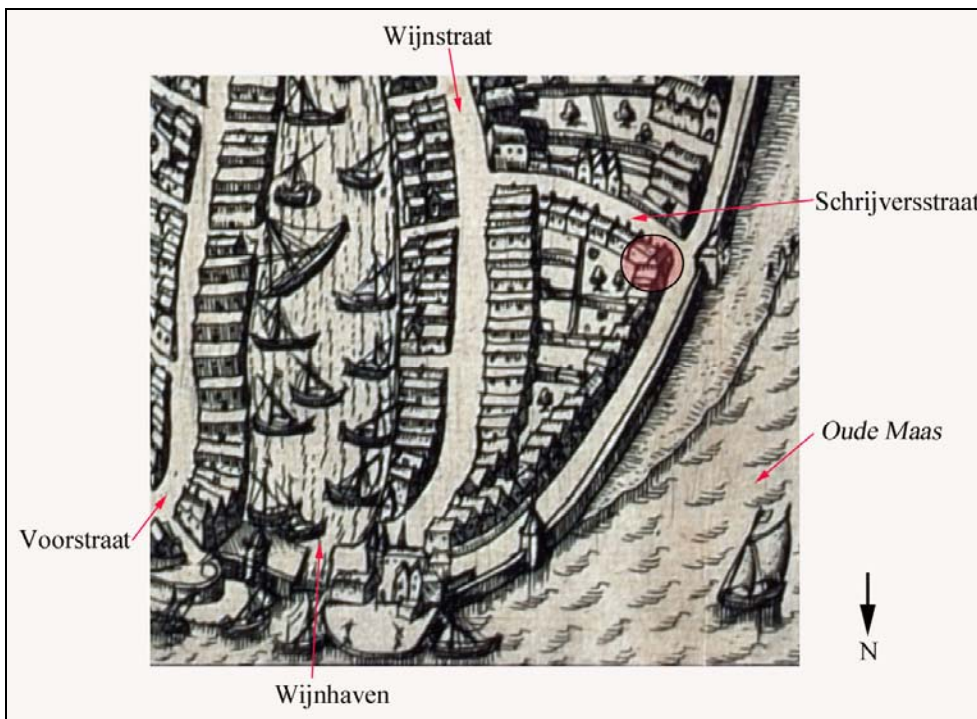
4. Bureauonderzoek

In het bureauonderzoek zijn de bekende historische en archeologische gegevens geïnventariseerd. Op basis hiervan is voor de locatie een verwachting en een aanbeveling opgesteld.

4.1 Historische bronnen

Het plangebied ligt aan één van de zijstraten van één van de oudste ontginningsassen van de middeleeuwse stadskern van Dordrecht, de Wijnstraat. Aan de Wijnstraat is al sprake van bewoning vanaf de 14^e eeuw. De bebouwing aan de Schrijversstraat zal van iets latere datum zijn. De oorspronkelijke, middeleeuwse naam was Vrankenstraat.

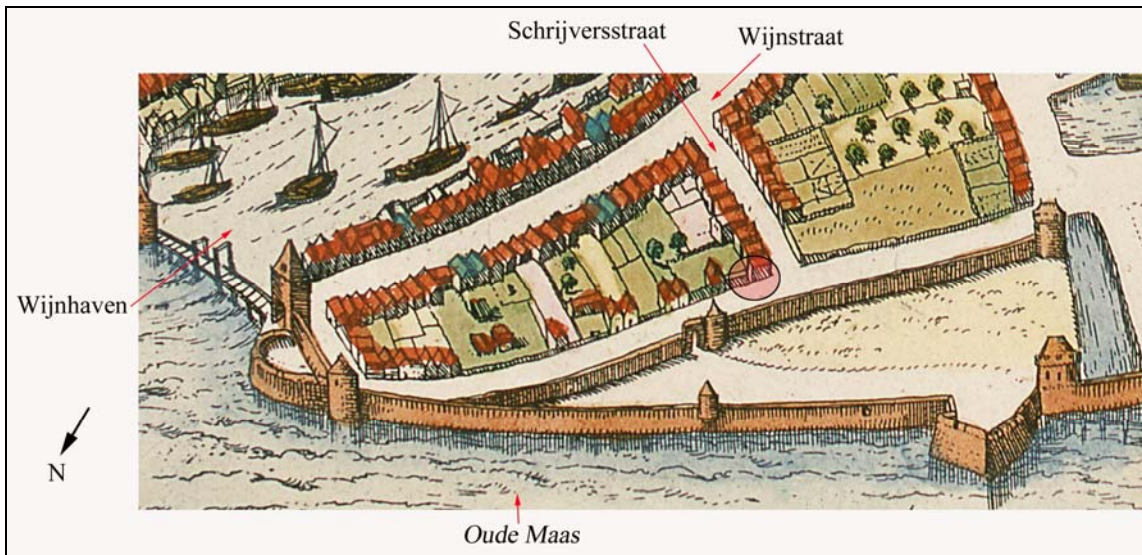
Vanaf de 16^e eeuw wordt het *Schrijvers straatken* genoemd, vermoedelijk naar de familie Schrijver.⁴ Op een kaart uit 1567 is duidelijk bebouwing aangegeven (afb. 3).



Afb. 3. De locatie van het plangebied (in rode cirkel) geprojecteerd op een uitsnede van een kaart van Ludovico Guicciardini uit 1567. Op de locatie zijn huizen aangegeven.

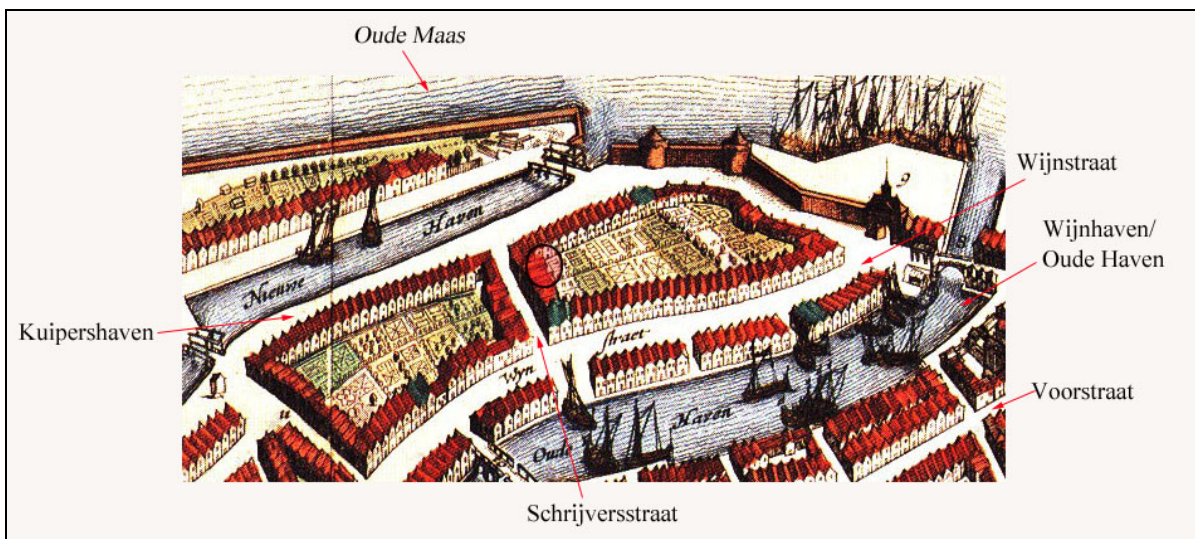
Ook op andere kaarten uit de 16^e en 17^e eeuw is deze bebouwing aanwezig (afb. 4 en 5). Op de kaart van Braun & Hogenberg is de Nieuwe Haven (later Wolwevershaven of Kuipershaven) is nog niet aanwezig. Op het einde van de oorspronkelijke achtererven van de bebouwing aan de Wijnstraat zij nu ook huizen weergegeven. Deze liggen direct achter de stadsmuur (afb. 4).

⁴ Van Baarsel 1992.



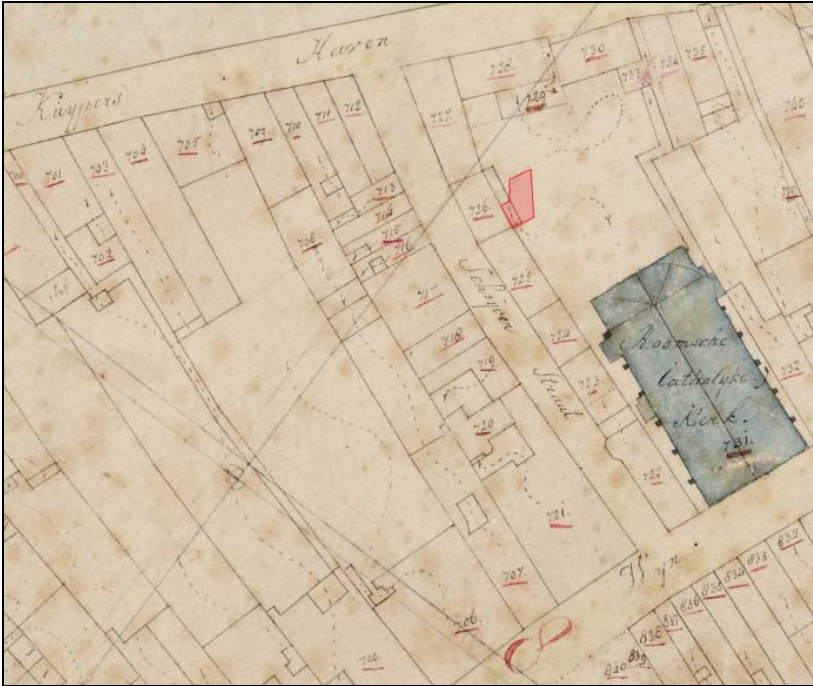
Afb. 4. De locatie van het plangebied (in rode cirkel) geprojecteerd op een uitsnede van een kaart van Braun en Hogenberg uit 1574. Op de locatie is bebouwing aangegeven.

Met het graven van een nieuwe haven ten noordwesten en parallel aan de Wijnstraat (nu Wolwevershaven), ontstaat er een nieuwe laad- en loskade; de Kuipershaven. Het bebouwingslint dat achter de stadsmuur lag, verschuift nu in de richting van de nieuwe haven. Deze (huidige) bebouwingslijn ligt nu grotendeels vóór de stadsmuur. Bij sommige panden is de stadsmuur opgenomen in de nieuwe bebouwing en vormt het hierbij de achtergevel. Het oorspronkelijke (middeleeuwse/16^e -eeuwse) bebouwing is in de 17^e eeuw verdwenen (afb. 5).



Afb. 5. De locatie van het plangebied (in rode cirkel) geprojecteerd op een uitsnede van een kaart van Blaeu & Janssonius uit 1640 – 1647. De locatie is nu gelegen op de achtererven van de huizen aan de Schrijverstraat en de Kuipershaven.

Deze 17^e –eeuwse bebouwingssituatie is op de kadastrale kaart uit het eerste kwart van de 19^e eeuw goed te zien (afb. 6). Het plangebied is onbebouwd en ligt in de tuinen van de bebouwing aan de Schrijversstraat, de Kuipershaven en de Wijnstraat.



Afb. 6. De locatie van het plangebied (rood) geprojecteerd op een uitsnede van de kadastrale kaart uit 1811-1832. Het perceel is onbebouwd en behoort deels al tot het pand aan de Schrijversstraat 7. Dit is aangegeven met de stippellijn en pijltje die vanuit het pand door dit onbebouwde erf loopt.

Het huidige pand aan de Schrijversstraat 7 is mogelijk nog één van de weinige (in casco) oude huizen (vóór 1832) in de straat (afb. 6).



Afb. 7. De in 1996 gesloopte bebouwing aan de Schrijversstraat 11-21 in 1960, gezien in de richting van de Kuipershaven. Het pand Schrijversstraat 7 staat (niet op de foto te zien) naast de hoge gevel van het pand aan de Kuipershaven en de bebouwing op de voorgrond.

4.2 Bekende archeologische gegevens

In 1996 is door de AWN afdeling Lek- en Merwestreek een archeologisch onderzoek uitgevoerd nadat de panden aan de Schrijversstraat 11-21 waren gesloopt. Dit onderzoek heeft de gemeentelijke projectcodes 9510 en 9601. Tijdens dit (proefputten)onderzoek is bebouwing gevonden uit de (vermoedelijk) 16^e eeuw en daarnaast ook veel vondstmateriaal uit de Late Middeleeuwen. Mogelijk is er ook sprake van bebouwing uit de Middeleeuwen. Dit onderzoek is (nog) niet gerapporteerd.

Na de sloop heeft bodemsanering plaatsgevonden waarbij ook het terrein achter het pand Schrijversstraat 7 tot zeker 1 -1,5 m – mv is ontgraven (afb. 8).



Afb. 8. De achtertuin en -gevel van de Schrijversstraat 7 op een foto die vermoedelijk genomen is na de ontgraving in het kader van de bodemsanering in 1996. Er zijn funderingsresten te zien, maar het is duidelijk dat er binnen 1 m – mv geen bebouwingsresten meer aanwezig zullen zijn.⁵

⁵ Foto aangeleverd door, en met dank aan, dhr. H.W. Lengton van Buro voor Bouwkunde & Interieur Architectuur Lengton.

5. Conclusies en aanbevelingen

Ten aanzien van de geformuleerde doel- en vraagstellingen kan het volgende worden gesteld:

1. Welke archeologische waarden worden in het plangebied verwacht?

In het plangebied worden bewoningsresten verwacht uit de post-middeleeuwse periode en mogelijk ook de Late Middeleeuwen. Het kan gaan om funderingsresten van het oudste bebouwing die achter de stadsmuur heeft gestaan.

2. Zo ja, wat is hiervan de verwachte diepteligging, aard, ouderdom en conservering?

De bewoningssporen zijn direct onder het huidige maaiveld aanwezig. De conservering hiervan zal in het plangebied echter zeer slecht zijn. Het te bebouwen deel is tot zeker 1 – 1,5 m – mv geheel afgegraven in het kader van een bodemsanering in 1996. De aanwezige funderingsresten zullen hierbij al grotendeels zijn verwijderd.

3. Formuleer een aanbeveling met betrekking tot eventueel nader onderzoek of bescherming van de archeologische waarden in het plangebied.

Op basis van dit bureauonderzoek kan gesteld worden dat er binnen de te ontgraven diepte van maximaal 0,85 m – mv geen behoudenswaardige bewoningssporen verwacht worden. De voorgenomen bouwplannen kunnen daarom zonder beschermende maatregelen of nader archeologisch (veld)onderzoek worden uitgevoerd.

Voor vragen over de conclusies en aanbeveling in dit rapport kan contact worden opgenomen met M.C. Dorst, senior archeoloog, afdeling Stadsontwikkeling/Ruimtelijke Realisatie/archeologie, gemeente Dordrecht (tel. 078 770 4904).

Literatuur

Baarsel, M. van, 1992: *Van Aardappelmarkt tot Zwijndrechts Veerhoofd. De straatnamen van de historische binnenstad van Dordrecht*. Hilversum.

Afkortingen

ARCHIS	Archeologisch Informatiesysteem van de RCE
mv	maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
RAD	Regionaal Archief Dordrecht
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed